

TIJORAT BANKLARIDA KASSA ISHINI TASHKIL ETISH VA BOSHQA QIMMATLIKLARNI INKASSIYA QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH*Komilova Zarnigor Xayriddin qizi**O'zbekiston respublikasi bank moliya akademiyasi**Bank ishi va auditi yo'nalishi**BIA_23-36 guruh*

Annotatsiya: Ushbu maqolada tijorat banklarida kassa apparatlarini boshqarish va qimmatbaho narsalarni inkassatsiya qilishning rivojlanayotgan ko'rinishi, markazlashtirilgan boshqaruv tizimlari, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish imkoniyatlari va elektron tekshirish tizimlari ish oqimlarini tartibga solish, mijozlar tajribasini oshirish va xavflarni kamaytirish uchun asosiy strategiyalar, hujjatda naqd pul va qimmatbaho narsalar bilan samarali va xavfsiz muomala qilishni ta'minlash to'g'risida to'liq bayon qilingan.

Kakit so'zlar: kassa registrini boshqarish, tijorat banklari, operatsion samaradorlik, avtomatlashtirish, elektron tekshirish, markazlashtirilgan nazorat.

Kirish:

Kassa apparatlari va boshqa qimmatbaho narsalarni samarali va xavfsiz boshqarish har qanday tijorat banki faoliyatining asosi hisoblanadi. Ushbu murakkab jarayon ichki tartib-qoidalar, texnologik yutuqlar va xavfsizlik protokollarining murakkab o'zaro ta'sirini o'z ichiga oladi, ularning barchasi moliyaviy operatsiyalarning uzluksiz oqimini, aktivlarni himoya qilishni va mijozlarning umumiy qoniqishini ta'minlash uchun birgalikda ishlaydi. Ko'pincha qo'lda jarayonlar va cheklangan texnologik integratsiya bilan ajralib turadigan kassa apparatini boshqarishning an'anaviy modeli raqamlilashtirish va mijozlarning o'zgaruvchan umidlari davrida tobora ko'proq bosimga duch kelmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish uchun zamonaviy tijorat banklari ko'p qirrali yondashuvni qo'llaydi, innovatsion texnologiyalarni integratsiya qiladi, xavfsizlik choralari kuchaytiradi va yuqori samaradorlik va mijozlar ehtiyojini qondirish uchun operatsion jarayonlarni qayta ko'rib chiqadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Barcha filiallar bo'yicha nazorat-kassa mashinalarini boshqarish bo'yicha markazlashgan nazorat tizimini joriy etish samaradorlik va izchillikni oshirish yo'lidagi muhim qadamdir. Ma'lumotlar va jarayonlarni markazlashtirib, banklar ish jarayonlarini soddalashtirishi, tartibga soluvchi talablarga rioya etilishini ta'minlashi va tranzaksiya shakllarini yanada kengroq tahlil qilishga yordam berishi mumkin. Ma'lumotlarga asoslangan ushbu yondashuv nafaqat operatsion samaradorlikni

oshiradi, balki prognozlash va inventarizatsiyani boshqarishni yaxshilashga yordam beradi, natijada resurslardan tejamkorroq foydalanishga olib keladi.

Bundan tashqari, bankomatlar, o‘z-o‘ziga xizmat ko‘rsatish kiosklari va raqamli to‘lov platformalari kabi ilg‘or texnologiyalarning integratsiyasi kassachilarning ish yukini sezilarli darajada kamaytiradi, bu esa ularga shaxsiy moliyaviy maslahatlar berishga va mijozlarga murakkabroq tranzaksiyalarni amalga oshirishda yordam berishga e‘tibor qaratish imkonini beradi. Avtomatlashtirishga o‘tish nafaqat mijozlar tajribasini yaxshilaydi, balki yanada samarali va samarali ishchi kuchini ham oshiradi.

Natijalar:

Cheklar, qimmatli qog‘ozlar va qimmatbaho metallar kabi qimmatbaho narsalarni xavfsiz saqlash va yig‘ish maxsus protseduralar va mustahkam xavfsizlik tizimini talab qiladi. Oddiy kassa stantsiyalaridan alohida ajratilgan yig‘ish punktlari bu narsalar bilan xavfsiz ishlov berishni ta‘minlaydi va o‘g‘irlik yoki noto‘g‘ri joylashtirish xavfini kamaytiradi. Bundan tashqari, kassirlar va xavfsizlik xodimlari uchun ushbu qimmatbaho narsalarni tekshirish va ulardan foydalanish bo‘yicha maxsus treninglar xatolarning oldini olish va firibgarlik faoliyati xavfini kamaytirish uchun juda muhimdir. Kuzatuv tizimlari, kirishni nazorat qilish protokollari va xavfsiz saqlash joylarini o‘z ichiga olgan mustahkam xavfsizlik choralari qo‘llash qimmatbaho narsalarni ularni qayta ishlash va tashishda saqlash uchun bir xil darajada muhimdir.

Muhokama:

Rivojlanayotgan moliyaviy operatsiyalar manzarasi xavfsizlik va risklarni boshqarishga nisbatan faolroq yondashuvni talab qiladi. Cheklar, qimmatli qog‘ozlar va boshqa qimmatbaho narsalarni tekshirish va kuzatishning elektron tizimlarini joriy etish nafaqat shaffoflik va audit yo‘nalishlarini ta‘minlabgina qolmay, balki har qanday qoidabuzarliklarni zudlik bilan aniqlashga yordam beradi, bu esa potentsial tahdidlarga tezkorlik bilan javob berish imkonini beradi. Ushbu kengaytirilgan xavfsizlik tizimi nafaqat bank aktivlarini himoya qiladi, balki mijozlarning muassasa o‘z mablag‘larini himoya qilish qobiliyatiga ishonchini mustahkamlaydi.

Xulosa:

Xulosa o‘rnida shuni ta‘kidlash mumkinki, nazorat-kassa mashinalarini tashkil etish va qimmatbaho narsalarni inkassatsiya qilish tijorat banki faoliyatining hal qiluvchi jihatlari bo‘lib, uning moliyaviy sog‘lig‘i, mijozlar ehtiyojini qondirish va umumiy obro‘sig‘a bevosita ta‘sir qiladi. Tijorat banklari istiqbolli yondashuvni qo‘llash, innovatsion texnologiyalarni integratsiyalash, xavfsizlik choralari kuchaytirish va jarayonlarni uzluksiz takomillashtirish madaniyatini yuksaltirish orqali yuqori samaradorlikka erishishi, mijozlar tajribasini oshirishi va qimmatli aktivlar bilan bog‘liq xavflarni kamaytirishi mumkin.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Temirov A.A. Banklarda buxgalteriya hisobi va operativ texnika. T.: TDIU. 2010.

2. Rashidov O.YU. va boshqalar. Pul, kredit va banklar. T.: TDIU, 2007.
3. Starodubtseva. E. B. Bank ishi asoslari: Darslik. – M.: FORUM: INFRA-M, 2009.
4. Tojiyev R.R.Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari. TDIU.2007.

